

EUROPEAN COMMISSION

DIRECTORATE-GENERAL JUSTICE AND CONSUMERS

Βρυξέλλες

Αγαπητέ κύριε Λουκόπουλε,

Σας ευχαριστούμε για την επιστολή σας, της 27ης Απριλίου, προς την αντιπρόεδρο της Κομισιόν, Βέρα Γιούροβα, σχετικά με διάφορες φερόμενες παραβιάσεις της αρχής του κράτους δικαίου στην Ελλάδα. Η επιστολή σας διαβιβάστηκε σε μένα προς απάντηση.

Η Επιτροπή παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς την κατάσταση που βρίσκεται το κράτος δικαίου σε όλα τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο του μηχανισμού για το κράτος δικαίου. Στο πλαίσιο αυτό, από το 2020 η Επιτροπή εκδίδει ετησίως μια έκθεση για το κράτος δικαίου, η οποία εξετάζει τις σημαντικές εξελίξεις στα 27 κράτη μέλη σε τέσσερις βασικούς τομείς που σχετίζονται με τον σεβασμό του κράτους δικαίου: το σύστημα δικαιοσύνης, το πλαίσιο καταπολέμησης της διαφθοράς, την πολυφωνία, την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης και άλλα θεσμικά ζητήματα που σχετίζονται με τους ελέγχους και τις ισορροπίες. Η έκθεση επικεντρώνεται σε συστημικά ζητήματα και όχι σε μεμονωμένες περιπτώσεις. Στις 13 Ιουλίου 2022, η Επιτροπή ενέκρινε την έκθεσή της για το κράτος δικαίου για το έτος 2022.

Όσον αφορά το κεφάλαιο χώρας που αφορά την Ελλάδα, η έκθεση λαμβάνει υπόψη όλες τις σχετικές πηγές, συμπεριλαμβανομένων των γραπτών συνεισφορών των ελληνικών αρχών καθώς και των ενδιαφερόμενων φορέων. Βασίζεται επίσης στα ευρήματα που προέκυψαν κατά τη διάρκεια επίσκεψης στη χώρα, η οποία πραγματοποιήθηκε στα τέλη Μαρτίου 2022. Για πρώτη φορά, η έκθεση του 2022 περιλαμβάνει επίσης ειδικές συστάσεις για θέματα κράτους δικαίου για κάθε κράτος μέλος.

Όσον αφορά το θέμα των whistleblowers, σας ενημερώνουμε ότι η Επιτροπή έχει κινήσει διαδικασία επί παραβάσει κατά της Ελλάδας τον Ιανουάριο του 2022 λόγω της μη κοινοποίησης από την Ελλάδα της μεταφοράς της οδηγίας (ΕΕ) 2019/1937. Μετά την παρέλευση της προθεσμίας για την απάντηση στην εν λόγω προειδοποιητική επιστολή, η Επιτροπή εξετάζει επί του παρόντος περαιτέρω μέτρα που πρέπει να ληφθούν για να διασφαλιστεί η μεταφορά και η εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας.

Όσον αφορά τα θέματα που δεν καλύπτονται ή καλύπτονται μόνο εν μέρει από την έκθεση για το κράτος δικαίου και στα οποία αναφέρατε στην επιστολή σας, θα ήθελα να αναφέρω τα εξής:

Στο πλαίσιο των ευρύτερων προσπαθειών στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Σχεδίου Δράσης για τη Δημοκρατία για την ενίσχυση της ελευθερίας και της πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης και την προάσπιση του κράτους δικαίου, η Επιτροπή παρουσίασε, στις 27 Απριλίου 2022, μια δέσμη μέτρων για την αντιμετώπιση του φαινομένου των στρατηγικών νομικών αγωγών ενάντια στη συμμετοχή του κοινού (των λεγόμενων SLAPP).

Οι πρωτοβουλίες μας συνδυάζουν νομοθεσία, μέσω οδηγίας, και μη νομοθετικά μέτρα με τη μορφή σύστασης. Η προτεινόμενη οδηγία θα λειτουργήσει με τρεις τρόπους: αποτρέποντας την κατάθεση μιας SLAPP, επιτρέποντας τη γρήγορη απόρριψη μιας SLAPP αφού κατατεθεί, και παρέχοντας άλλα ένδικα μέσα, όπως η επιδίκαση εξόδων, η αποζημίωση και οι κυρώσεις κατά ενός καταχρηστικού ενάγοντος. Η οδηγία βρίσκεται επί του παρόντος υπό διαπραγμάτευση στο Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Η σύσταση ισχύει από την έκδοσή της. Έχει σχεδιαστεί, μεταξύ άλλων, για την ευαισθητοποίηση και την ανάπτυξη τεχνογνωσίας μεταξύ των στόχων SLAPP, των επαγγελματιών του νομικού κλάδου και άλλων ομάδων. Περιλαμβάνει μέτρα για την υποστήριξη όσων αντιμετωπίζουν SLAPP και προωθεί μια πιο συστηματική παρακολούθηση των SLAPP. Εφαρμόζεται σε εγχώριες υποθέσεις και καλύπτει όλους τους τύπους υποθέσεων, όπως αστικές, ποινικές και διοικητικές. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τις ελληνικές αρχές για να ενθαρρύνει, να διευκολύνει και να παρακολουθεί την εφαρμογή του.

Όσον αφορά τους ισχυρισμούς σχετικά με την παράνομη αστυνομική βία, όπως η Επιτροπή έχει ήδη τονίσει επανειλημμένα, οποιαδήποτε χρήση βίας από τις αρχές επιβολής του νόμου θα πρέπει πάντα να ασκείται με αναλογικό τρόπο, ενώ οποιαδήποτε μορφή απάνθρωπης μεταχείρισης είναι απαράδεκτη. Ενώ ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφαρμόζεται στα κράτη μέλη όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της ΕΕ, οι εθνικές αρχές, συμπεριλαμβανομένων των δικαστηρίων, πρέπει να διασφαλίζουν τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό οι ελληνικές αρχές να διεξάγουν ανεξάρτητες και υπεύθυνες έρευνες που θα οδηγήσουν στον προσδιορισμό όλων των σχετικών γεγονότων. Η Επιτροπή δεν είναι αρμόδια να επανεξετάζει ή να τροποποιεί τις αποφάσεις των εθνικών αρχών.

Η Επιτροπή αναγνωρίζει τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι ΜΚΟ στη διάσωση ζωών μεταναστών και παραμένει προσηλωμένη στη στήριξη του έργου τους. Στις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τους κανόνες για τη διευκόλυνση της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής, η Επιτροπή υπενθύμισε ότι το δίκαιο της ΕΕ4 δεν ποινικοποιεί την ανθρωπιστική βοήθεια και κάλεσε τα κράτη μέλη να διακρίνουν τις ανθρωπιστικές δραστηριότητες από εκείνες που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της παράνομης εισόδου ή διέλευσης. Στο πλαίσιο του ανανεωμένου σχεδίου δράσης της ΕΕ κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών (2021-2025), η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρακολουθεί την εφαρμογή της οδηγίας και να επαληθεύει τη συμμόρφωση της εθνικής νομοθεσίας με το νομικό πλαίσιο της ΕΕ.

Όσον αφορά τα δικαιώματα των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης, τα εξωτερικά σύνορα μπορούν να διασχίζονται μόνο σε σημεία διέλευσης. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν αναλογικά μέτρα για την πρόληψη και την αποθάρρυνση της μη εξουσιοδοτημένης διέλευσης των εξωτερικών συνόρων. Ωστόσο, τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να ενεργούν σε πλήρη συμμόρφωση με το σχετικό ενωσιακό

δίκαιο και οι άνθρωποι δεν μπορούν να επιστρέφονται σε τρίτη χώρα όπου θα εκτίθενται στον κίνδυνο απάνθρωπης μεταχείρισης.

Η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί από τις αναφορές για τις αναχαιτίσεις και εξαφανίσεις στα σύνορα της Ελλάδας. Οι αρμόδιες ελληνικές αρχές πρέπει να διερευνήσουν τις αναφορές αυτές προκειμένου να εξακριβώσουν τα πραγματικά περιστατικά και να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα παρακολούθησης. Οι ελληνικές αρχές αποσαφηνίζουν τα διάφορα στοιχεία που υπάρχουν για να διασφαλίσουν τη συμμόρφωση με τις διατάξεις του Ευρωπαϊκού Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και του κεκτημένου της ΕΕ, μέσω της διερεύνησης ή, όπου είναι απαραίτητο, της δίωξης παραπτωμάτων από τις αρμόδιες κρατικές αρχές, μεταξύ άλλων και για τις φερόμενες απωθήσεις. Επιπλέον, η Επιτροπή συνεργάζεται στενά με την Ελλάδα στο πλαίσιο της Ομάδας Δράσης για τη Διαχείριση της Μετανάστευσης, πραγματοποιώντας τακτικές συναντήσεις με τις εθνικές αρχές για την παροχή ανατροφοδότησης και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των ρυθμίσεων παρακολούθησης.

Όσον αφορά το σημείο σχετικά με την ελληνική νομοθεσία που ρυθμίζει την εγγραφή των ΜΚΟ, η Επιτροπή ανησυχεί για την πίεση που υφίστανται σήμερα οι ΜΚΟ σε ολόκληρη την Ένωση και για το λόγο αυτό συνεργάζεται στενά με την Ελλάδα προκειμένου να παρακολουθεί την εφαρμογή της νομοθεσίας και τη συμβατότητά της με το δίκαιο της ΕΕ.

Τέλος, όσον αφορά τα δικαιώματα των υπηκόων τρίτων χωρών, η Επιτροπή θεωρεί ότι η επιτυχής ένταξη αποτελεί ουσιαστικό μέρος μιας καλά οργανωμένης και αποτελεσματικής πολιτικής μετανάστευσης και ασύλου. Η έγκαιρη πρόσβαση των δικαιούχων στα δικαιώματά τους μετά τη χορήγηση προστασίας, όπως οι κοινωνικές παροχές που είναι ισότιμες με τους δικούς τους υπηκόους, αποτελεί βασικό στοιχείο της αποτελεσματικής ένταξης. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το σχέδιο δράσης για την ένταξη και την ενσωμάτωση 2021-2027 ορίζει διάφορες δράσεις με στόχο την ενίσχυση της πρόσβασης των μεταναστών στην εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγεία και τη στέγαση. Η Επιτροπή προτίθεται να παρακολουθεί την εξέλιξη των πρωτοβουλιών σχετικά με την ένταξη και να αποκτήσει σαφή εικόνα της κατάστασης των αιτούντων άσυλο που μεταβαίνουν στο καθεστώς των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, καθώς και των προοπτικών ένταξής τους στην ελληνική κοινωνία.

Όσον αφορά την πολιτογράφηση και την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, εναπόκειται σε κάθε κράτος μέλος, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη το δίκαιο της ΕΕ, να καθορίζει τους όρους απόκτησης και απώλειας της ιθαγένειάς του. Με άλλα λόγια, οι προϋποθέσεις και οι διαδικασίες απόκτησης της ιθαγένειας των κρατών μελών ρυθμίζονται από το εθνικό δίκαιο των επιμέρους κρατών μελών, με την επιφύλαξη του σεβασμού του δικαίου της ΕΕ.

Άννα Γκαλέγο